

A kreativitás és a személyiségvonások kapcsolata

Jagodics Balázs, Polner Bertalan, Tóth Balázs, Otlakán Anna,
Janacsek Karolina

Szegedi Tudományegyetem, Pszichológiai Intézet

E-mail: balazs.jagodics@gmail.com; janacsekkarolina@gmail.com

Absztrakt

A dolgozat célja a jó kreatív teljesítményre képes emberekre jellemző személyiségjegyek feltárása. A korábbi vizsgálatok alapján a nyitottság, és az erősebb szkizotípiás jegyek hozhatók összefüggésbe a kreativitással. Jelen kutatásban az új és eredeti válaszok létrehozására való képesség három elterjedt mérőeljárással (Távoli Asszociációs Teszt, Torrance-féle Körök Feladat, Szokatlan Használat Teszt), valamint a kreativitás mindennapi életben történő megjelenését mérő kérdőívvel (CAQ) került értékelésre. A személyiségjegyek mérése a Big Five Kérdőív két skálájával (Érzelmi Stabilitás és Nyitottság), valamint az O-LIFE kérdőív négy dimenziójával történt. A 71 fős, egyetemistákból álló minta eredményei alapján elmondható, hogy a nyitottság és a divergens gondolkodás között pozitív együttjárás figyelhető meg. Az érzelmek kontrollját tekintve a szakirodalomhoz hasonlóan ellentmondásos eredmények születtek: a konvergens gondolkodást segíti a lazább gátlás, míg a való életben megnyilvánuló kreatív teljesítményt serkenti az erősebb érzelmi stabilitás. A szkizotípiás jegyekkel kapcsolatban nem születtek szignifikáns eredmények.

Kulcsszavak: kreativitás, divergens gondolkodás, konvergens gondolkodás, nyitottság, szkizotípiá, érzelmi stabilitás

A kreativitás az emberiség szempontjából igen fontos tulajdonság. Új problémák felmerülése esetén a régi megoldások általában nem használhatók, így az esetek többségében az alkalmazkodás és új módszerek keresése jelenti az egyetlen járható utat (RUNCO, 2004). Ilyen megoldatlan problémák megjelenhetnek az egyén életén túl a társas csoportok szintjén is, de vannak komplett társadalmakat, vagy az emberiség egészét érintő gondok is, amik megoldásra várnak. Az ilyen szituációkból kivezető utak megtalálása nem várható el bárkitől, ugyanis az emberek között tagadhatatlanul különbségeket találhatunk azt illetően, hogy

mennyire hatékonyak és kreatívak a problémamegoldás során. Feltehetjük tehát a kérdést: mi jellemző a kreatív emberekre? Ennek megválaszolása a tudományos érdeklődésen túl fontos a gyakorlatban is: a tehetséges, egy bizonyos területen újítani képes emberek korai azonosítása és megfelelő körülmények között történő nevelése, illetve a kevésbé kreatívak képzése olyan intézkedések lehetnek, melyek segíthetnek megoldani a jelen és a jövő problémáit.

A kreativitás

Mit jelent kreatívnak lenni? Hétköznapi életünk során gyakran találkozunk problémákkal, amelyeket valamilyen módon át kell hidalnunk, legyen szó akár napi-
rendünk megtervezéséről, vagy egy elromlott háztartási eszköz megjavításáról. A kreativitás azonban több egy problémára adott használható megoldásnál, ugyanis tartalmaz újszerű, egyéni elemeket, amik megkülönböztetik a kitalálót és munkáját az átlagostól (MUMFORD, 2003).

A tudományterület kutatása az 1950-es években került a középpontba. A modern kreativitáskutatás „atyjának” az amerikai JOY PAUL GUILFORD tekinthető, aki megalkotta a máig használatos konvergens-, illetve divergens gondolkodás kifejezéseket a különböző problémamegoldások leírására (GUILFORD, 1950). A konvergens gondolkodás jellemzője, hogy az egyetlen lehetséges megoldás elérésére irányul (főként ezt méri az elterjedt intelligenciatesztek), ezzel ellentétben a divergens feladatoknak több jó megoldása is van. DEYOUNG, FLANDERS és PETERSON (2008) azzal egészítették ki ezt a felosztást, hogy szerintük az is divergens gondolkodásnak minősül, ha az egyetlen létező jó megoldás eléréséhez több út is vezet.

Több elmélet is született arról, hogy az emberek miért különböznek abban, hogy mennyire tudnak kreatívak lenni a problémamegoldás során. Egyes teóriák a kognitív kontroll, vagy más néven a gátló funkciók erősségében megmutatkozó különbségekkel magyarázzák az emberek kreativitása közötti különbségeket. Egyesek szerint az erős kontrollfunkciók kedveznek a kreativitásnak (GOLDEN, 1975), más kutatások azonban arra mutatnak rá, hogy a gyengébb gátlás segíti az ötletek áramlását (ABRAHAM, WINDMANN, SIEFEN, DAUM, & GÜNTÜRKÜN, 2006). Az ellentmondás feloldható, ugyanis a kreatív alkotás folyamatába jól illeszkednek ezek az eredmények: amikor minél több ötlet előállítására van szükség, a csökkent kognitív kontroll az előnyös, amikor pedig ezek értékelésére és a legoptimálisabb elképzelés megvalósítására kerül sor, az erősebb koncentráció vezet eredményre (GROBORZ és NECKA, 2003).

Kreativitás és személyiség

A tudományterületen belül hosszú múltra tekintenek vissza azok a kutatások, melyek az egyén személyiségét, mint a kreatív alkotókészség egyik befolyásoló tényezőjét vizsgálták (BATEY & FURNHAM, 2006). Az ilyen vizsgálatok alapját elsősorban a kreativitást igénylő feladatokon mutatott teljesítmény és a különböző személyiségtesztek eredményein keresztül kimutatott főbb vonások közötti korrelációk keresése adja. Több tanulmány is alátámasztotta azt a hipotézist, miszerint az új élmények felé mutatott nyitottság pozitív együttjárást mutat a kreatív teljesítménnyel (BATEY, CHAMORRO-PREMUZIC, & FURNHAM, 2009). A Big Five modellen belül értelmezett vonás a kreativitást széles skálán tudja előre jelezni, hiszen a művészetekben, vagy tudományos teljesítményben kiemelkedőkre épp úgy jellemző, mint a humán tárgyak neves képviselőire (FEIST, 1998). Ez a tulajdonság magába foglal egyfajta nyitott attitűdöt az újszerű ötletek felé, valamint intellektuális kíváncsiságot, eredetiséget és képzelőerőt is tükröz (COSTA & MCCRAE, 1992), mely segíti az apróbb részletek megtalálását, valamint új asszociációk létrehozását.

Kreativitás és pszichopatológia

A kreativitás kutatásán belül széleskörűen vizsgált dimenzió az alkotókészség különböző pszichopatológiákkal való kapcsolata, de ez a kérdéskör a tudományterület konkrét kialakulását megelőzően is foglalkoztatta az embereket, hiszen az „őrült zseni” képe hosszú múltra tekint vissza (KÉRI, 2010). A kreativitással összefüggésben az egészséges populációban elsősorban a szkizotipias jegeket szokás vizsgálni, melyek a pszichózisra, azon belül pedig a szkizofrénias megbetegedésekre mutatott hajlamot jelzik (CLARIDGE, 1997). A szkizotípia pozitív és negatív aldimenziói specifikus összefüggést mutatnak a kreativitással (BATEY & FURNHAM, 2008; KÉRI, 2011).

A szkizotipias jegek együttes megjelenése a művészi kreativitással több egy egyszerű korrelációnál. A szkizofrénia ugyanis evolucionista kifejezéssel élve fitnessvesztéssel járó állapot, de az enyhébb formáját jelentő szkizotipias jegekre ez nem igaz, hiszen ha valóban segítik a kreatív alkotások létrejöttét, akkor egy párválasztás során vonzó tulajdonságról beszélhetünk (NETTLE & CRAGG, 2006). Ez a kapcsolat pedig magyarázattal szolgálhat arra, hogy miért maradhattak meg az emberi génállományban a szkizofrénias állapotok előidézéseért felelős allélok (MILLER & TAL, 2006).

Hipotézisek

Hipotézisünk szerint a nyitottabb és a pozitív szkizotípiás jegyeket hordozó vizsgálati személyek fognak jobb teljesítményt elérni mind a konvergens (Távoli Asszociációs Teszt), mind a divergens gondolkodást (Szokatlan Használat-, és a Körök Teszt) mérő teszteken, valamint az életben elért kreatív eredményekkel (CAQ) is korrelálni fognak.

Módszerek

Résztevők

Kutatásunkban 71 fő egyetemi hallgató került be a mintába (14 férfi és 58 nő, átlagéletkor: 21,11 év, szórás: 1,83). A vizsgált személyek önként jelentkeztek a kísérletben való részvételre, amelyet ismerőseink között, valamint bizonyos kurzusokon hirdettünk meg. A kurzusokon jelentkezett hallgatók a kísérletben való részvétellel pluszpontokat szerezhettek az adott tárgy teljesítéséhez. A résztvevő személyek a tesztek kitöltése előtt megfelelő tájékoztatásban részesültek, valamint aláírták az informált beleegyezési nyilatkozatot. A kutatás lefolytatása során az etikai normákat mindvégig betartottuk.

Eszközök

Kreativitást mérő eljárások

Kutatásunkban három elterjedt vizsgálati eljárással mértük a résztvevő személyek kreativitásának különböző mutatóit, valamint egy kérdőív segítségével az élet különböző területein elért teljesítményükkel is összevetettük a kapott eredményeket.

A **Torrance-féle Körök Feladat** (TORRANCE, 1968) egy non-verbális megoldást igénylő eljárás, mely a kreativitást figurális úton méri. Ezen teszt felvétele során a vizsgálati személynek 8 perce van arra, hogy egy A/4-es lapon rajzokat készítsen. A papíron 35 darab egyenlő nagyságú kör található, melyeket fel kell használnia az ábrák készítéséhez.

A **Szokatlan Használat Teszt** (GUILFORD, 1967) felvétele során a vizsgálati személynek az a feladata, hogy a rendelkezésére álló háromszor egy perc alatt minél több lehetséges felhasználási módot soroljon fel egy-egy hétköznapi tárgy-gyal kapcsolatban (tégla, újság és gémpapoc).

A tesztek mutatói a következők: fluencia (az ötletek száma), flexibilitás (az ötletek kategóriáinak száma) és originalitás (az ötletek eredetisége). Az originalitás

alacsonyabb értéke jelzi, hogy eredetibbnek tekinthető az adott vizsgálati alany válaszcsoportja. Tovább pontosíthatja a kapott eredmények értékelését az „eredeti válaszok” nevű originalitást kiegészítő mutató, melynek kiszámítása során meghatározzuk, hogy a kísérleti személynek hány eredeti válasza volt, tehát olyan ötlete, melyet csak ő, vagy legfeljebb egy másik személy generált. Az előbbiekéért egy, az utóbbiakért fél pont jár, ezek összege pedig jó kiegészítője az originalitást összehasonlító vizsgálatoknak.

A harmadik kreativitásteszt a **Távoli Asszociációs Teszt** (Remote Association Test, MEDNICK, 1962). Ez a feladat a Szokatlan Használat Teszthez hasonlóan verbális megoldást igényel, de a válaszok korlátozottabb száma miatt inkább tekinthető konvergens gondolkodást igénylő feladatnak. A kísérleti személyeknek az instrukció szerint a számítógép képernyőjén megjelenő három szó megjelenését követően találniuk kell egy negyedik olyan szót, mely mind a három megjelent kifejezéshez kapcsolható valamilyen módon (például: szőr, ól, lánc: KUTYA; póker, él, berendezés: ARC).

A való életben megnyilvánuló kreatív teljesítmény mérésére használatos a **CAQ kérdőív** (CREATIVE ACHIEVEMENT QUESTIONNAIRE; CARSON, PETERSON, & HIGGINS, 2005, magyar változat: KÉRI, 2011). A kérdéssorban tíz különböző területen nyújtott kreatív teljesítmény kerül értékelésre. Az eltérő területeken szerzett tapasztalatok minőségileg és mennyiségileg is elkülöníthetők a tesztnek köszönhetően. A kérdőív végső pontszámát a különböző területeken elért teljesítmények összpontszáma adja.

Személyiségtesztek

A **Big Five Kérdőív** (Big Five Questionnaire, BFQ; CAPRARA, BARBARANELLI, BORGOGNI, & PERUGINI, 1993; magyar változat: RÓZSA, KŐ, & OLÁH, 2006) az ötfaktoros személyiségmodellen alapuló önjellemző kérdőív, mely az öt dimenzióon belül 10 alskálán értékeli a kitöltő személyiségét. Ezen aldimenziók közül az Élményekre –, illetve a Kultúrára való nyitottság, valamint az Emocionális-, és Impulzus kontroll skálák relevánsak jelen kutatás szempontjából. Előbbi két skála a Nyitottság dimenzióon belül helyezkedik el, és annak mértékére utal, hogy a kitöltő mennyire befogadó a sajátjától eltérő életstílusok és tradíciók iránt, valamint mennyiben mutat érdeklődést az idegen kultúrák, szokások felé. Az Impulzus-, és Emocionális kontroll alskálák az Érzelmi Stabilitás dimenzióján belül helyezkednek el. Előbbi különböző érzelmek, például a düh, az elégedetlenség és

az ingerültség kontrollálására való képesség erősségét méri, utóbbi pedig a szorongást okozó szituációkkal való megküzdés képességének szintjét méri.

A szkizotípiás jegyek mérésére az **O-LIFE** (Oxford-Liverpool Inventory for Feelings and Experiences; Mason, Linney, & Claridge, 2005, magyar változat: Kéri, 2011) kérdőívet használtuk. A kérdőív négy skálája közül kettőt, az Szokatlan Élményeket és az Impulzív Nonkonformitást tartjuk fontosnak kutatásunk szempontjából. Előbbi a különféle hallucinációkkal, valóságtól elrugaszkodott érzéketekkel kapcsolatos tapasztalatok mennyiségét méri, melyek a pozitív szkizotípiás tünetei közé tartoznak. Utóbbi skála pedig az emberek magatartásának impulzív, antiszociális elemeit méri, melyek a gyengébb önkontroll következtében jelennek meg.

A vizsgálat leírása

A tesztek felvétele előtt a résztvevő személyek szóbeli tájékoztatást kaptak a kísérlet részleteit illetően, illetve aláírták az informált beleegyezési nyilatkozatot. A tesztfeladatok sorrendje véletlenszerű volt a sorrendi hatás kiküszöbölésének érdekében. A személyiségtesztek a kísérlet felvétele során megelőzték a kreativitást mérő eljárásokat, hogy a résztvevők ne teljesítményfeladatként kezeljék azokat, ami befolyásolhatta volna a válaszaikat.

Eredmények

Adataink elemzése az SPSS for Windows 15.0-s verziójával történt. Először a konvergens, majd a divergens gondolkodást igénylő feladatokon elért eredményt vetjük össze a személyiségtesztek mutatóival, majd a való életben megnyilvánuló kreativitás és a személyiség kapcsolatát mutatjuk be. Az összefüggések feltárására Pearson-féle korrelációs számítást alkalmaztunk.

Konvergens gondolkodás és személyiség

Tendenciaszintű pozitív kapcsolatot találtunk a Távoli Asszociációs Teszten mutatott teljesítmény és a Big Five Kérdőív alapján megállapított nyitottság között ($r(71) = 0,202$; $p = 0,090$), vagyis akik jobbak voltak a feladat megoldásában, azokra inkább jellemző volt a nyitottság a kultúrára és az élményekre.

Szintén tendencia szintű gyenge negatív kapcsolat figyelhető meg az impulzus kontroll és a teszten mutatott teljesítmény között ($r(71) = -0,203$; $p = 0,090$). Ez a tendencia felerősödik, ha csak a gyenge listás, tehát kevésbé asszociálódó szavak miatt nehezebben megoldható feladatok eredményeit vesszük figyelembe ($r(71) = -0,214$; $p = 0,073$). Akik tehát kevésbé tudják gátolni indulataikat, érzelmeiket, azok jobban teljesítettek a Távoli Asszociációs Teszten.

Divergens gondolkodás és személyiség – a Torrance-féle Körök Feladat

Hipotézisünkkel ellentétben nem találtunk szignifikáns kapcsolatot a kreativitás-teszt mutatói és a Big Five Kérdőíven kapott Nyitottság pontszám között, de részben igazolást nyert a feltételezés, mivel a feladat megoldása során rajzolt tárgyak száma tendenciaszintű gyenge pozitív együttjárást mutatott a nyitottsággal ($r(71) = 0,217$; $p = 0,069$). Akikre tehát nyitottabb személyiség jellemző, azok fluensebben oldották meg a Torrance-feladatot.

Az O-LIFE kérdőív mutatói közül az impulzív nonkonformitás mutatott kapcsolatot a kreativitással. Az szkizotípiás jegyek ezen aldimenziója tendenciaszintű gyenge negatív kapcsolatban áll a ritka ábrák rajzolásának gyakoriságát kifejező mutatóval ($r(71) = -0,232$; $p = 0,051$). Ez az eredmény megcáfolja hipotézisünket, mely szerint az erősebb impulzív nonkonformitás együtt jár a kreatív válaszok előhívásával.

Divergens gondolkodás és személyiség – a Szokatlan Használat Teszt

A Big Five Kérdőív Nyitottság dimenziója, illetve a Szokatlan Használat Teszt mutatói között megmutatkozó gyenge, de szignifikáns korrelációk megerősítették hipotézisünket. Pozitív együttjárás figyelhető meg a fluencia ($r(71) = 0,338$; $p = 0,004$) és a flexibilitás ($r(71) = 0,320$; $p = 0,007$) mutatókkal, a nyitottabb emberek tehát nem csak több választ hívtak elő, de több kategóriát is mozgósítottak a megoldás során. A nyitottság a válaszok eredetiségével is pozitív kapcsolatban áll: az originalitás mutató ($r(71) = -0,289$; $p = 0,014$) és a sajátos válaszokra kapott pontszám ($r(71) = 0,325$; $p = 0,006$) esetében található statisztikailag jelentős együttjárás. Előbbinél a negatív kapcsolat is megerősíti hipotézisünket, mert az originalitás mutatójánál a kisebb pontszám jelzi az eredetibb válaszokat. A Big Five Kérdőív Érzelmi Stabilitás dimenziója nem mutatott szignifikáns korrelációt a Szokatlan Használat Teszt mutatóival, tehát ide vonatkozó hipotézisünket az eredmények megcáfolták.

A való életben elért kreatív teljesítmény és a személyiség viszonya

A való életben elért kreativitást pontozó skála és a Big Five Kérdőív nyitottsággal kapcsolatos aldimenziói között hipotézisünkkel ellentétben nincs szignifikáns összefüggés, csupán egy nagyon gyenge, pozitív irányú tendencia található a nyitottság a kultúrára aldimenzió és a CAQ-pontszám között ($r(50) = 0,241$; $p = 0,091$). A Big Five Kérdőív Emocionális Kontroll skálája azonban gyenge pozitív korrelációt mutat a CAQ kérdőíven elért pontszámmal ($r(50) = 0,282$; $p = 0,047$). Ez a kapcsolat felerősödik, ha csak az impulzus kontroll aldimenzió és a kreativitás közötti összefüggést vizsgáljuk ($r(50) = 0,380$; $p = 0,007$). Az érzelmek, indulatok erősebb kontrollja tehát elősegíti a kreatív tevékenységekben nyújtott sikeres teljesítményt.

Az O-LIFE szkizotíp jegyeket mérő kérdőív dimenziói közül az impulzív nonkonformitás skálával mutatott szignifikáns korrelációt a való életben megjelenő kreativitást mérő pontszám ($r(50) = -0,329$; $p = 0,020$). A gyenge negatív kapcsolat jelzi, hogy azok képesek jó teljesítményt nyújtani a kreativitást igénylő területeken, akikre kevésbé jellemző az impulzív nonkonformitás, tehát képesek elfogadni a normákat, és azoknak megfelelő módon viselkedni. Hipotézisünkkel ellentétben tehát negatív irányú kapcsolat található a kreativitás megnyilvánulása, illetve bizonyos szkizotípiás jegyek között.

Megvitatás

Jelen kutatás célja a kreatív emberekre jellemző személyiségtényezők összetett feltérképezése volt. A terület minél szélesebb körű feltárásának érdekében három kreativitásteszt került felvételre (Szokatlan Használat Teszt, Távoli Asszociációs Teszt, Torrance-féle Körök Feladat), illetve egy elterjedt kérdőív (CAQ) segítségével a teszthelyzeten kívüli, való életben megnyilvánuló kreatív teljesítményükről is számot adtak a kísérlet résztvevői. A személyiségjegyek vizsgálata során a Big Five Kérdőívet, illetve a szkizotípiás jegyek mérésére kifejlesztett O-LIFE kérdőívet töltötték ki a vizsgált személyek.

Hipotézisünk a nyitottság, illetve a kreativitás kapcsolatára vonatkozott, a szakirodalmak szerint ugyanis a Big Five Kérdőív Nyitottság skálája pozitív együttjárást mutat ezen képességgel (BATEY et al., 2009). Az előfeltevés részben nyert igazolást: a Távoli Asszociációs Teszten, a Torrance-féle Körök Feladaton és a CAQ-kérdőíven tendenciaszintű pozitív kapcsolatot találtunk a kreatív telje-

sítmény és a nyitottság között. A divergens gondolkodást mérő Szokatlan Használat Teszttel kapcsolatos eredmények azonban alátámasztották hipotézisünket: szignifikáns pozitív együttjárás található a nyitottság, illetve a kreatív teljesítmény fluencia, flexibilitás és originalitás mutatói között. Az eredmények szerint tehát a nagyszámú, változatos és eredeti ötletek létrehozása együtt jár a nyitottsággal, azonban a különböző teszteken ez eltérő mértékben jelenik meg. Érdeemes lehet további vizsgálatok céljából kitűzni a különböző kreativitásformák és a nyitottság kapcsolatában megmutatkozó eltérések okainak feltárását, valamint a minta elemszámának növelésével tisztázni a tendenciaszintű kapcsolatokból levont következtetések létjogosultságát.

Továbbá a szakirodalom alapján (KÉRI, 2010) feltételeztük, hogy a szkizotípiás jegyeket mérő O-LIFE kérdőív aldimenziói, valamint a kreativitás között kapcsolat áll fenn. Elsősorban a szokatlan élmények, valamint az impulzív nonkonformitás alskálák és a kreatív teljesítmény között vártunk szignifikáns pozitív kapcsolatot (BATEY & FURNHAM, 2008; KÉRI, 2011). Az eredmények szerint azonban sem a Távoli Asszociációs Teszt, sem a Szokatlan Használat Teszt mutatóival nem állnak összefüggésben a szkizotípiás jegyek. Továbbá a Torrance-féle Körök Feladat eredeti válaszok mutatója, valamint a CAQ kérdőíven elért pontszám is gyenge negatív kapcsolatban áll az impulzív nonkonformitás pontszámmal, amely eredmények megcáfolják hipotézisünket. Az előfeltevéseket megcáfoló eredményeket magyarázhatja, hogy a teljes mintát tekintve alacsony volt az O-LIFE vizsgált aldimenziókra vonatkozó szórás (impulzív nonkonformitás: 1,783; szokatlan élmények: 2,461), így a szkizotípiás jegyek tekintetében viszonylag homogén csoportról beszélhetünk.

A Big Five Kérdőív Érzelmi Stabilitás skálájára vonatkozóan ellentétes eredményeket mutat a statisztikai elemzés, amely megfeleltethető a gátlás és a kreativitás viszonyáról eddig kapott eredményeknek (GROBORZ & NECKA, 2003), hiszen egyes kutatások szerint a gyenge (ABRAHAM et al., 2006), míg más vizsgálatok tanúsága szerint az erős gátlás kedvez a kreatív teljesítménynek (GOLDEN, 1975). Az eredmények szerint ez a kettőség nem csak a kognitív, hanem az emocionális kontrollra is igaznak bizonyul. A Távoli Asszociációs Teszten tendenciaszintű a gyenge impulzus kontroll és a jó kreatív alkotóképesség közti összefüggés, azonban a CAQ kérdőív pontszámai szignifikáns pozitív korrelációt mutatnak az Érzelmi Stabilitás Dimenzióval, elsősorban az impulzus kontrollal. A Szokatlan Használat Teszt és a Torrance feladat esetében nem találhatók egyér-

telmü összefüggések. Az eredmények szerint tehát a konvergens gondolkodást igénylő, egymástól távoli fogalmak közti asszociációk kiépítésével megoldható feladaton inkább a gyenge impulzus kontrollal rendelkező személyek lehetnek hatékonyak, míg az élet egyes területein (pl. képzőművészet, kreatív írás, tudományos munka, humor) inkább az erős érzelmi gátlással bíró személyek sikeresek. Ez a különbség a két mérőeszköz jellegéből adódhat: a CAQ kérdőív hosszabb idő alatt elérhető, kitartást igénylő teljesítményeket pontoz, míg a Távoli Asszociációs Teszten rövidebb idő alatt kell választ generálni. Feltehetőleg a hosszú távú sikerekhez erősebb kontroll szükségeltetik.

További kutatások során fontos lehet az elemszám növelése, a tendencia szintű kapcsolatokról levont következtetések validitásának megítéléséhez, illetve a kreativitást mérő eljárások közötti különbségek természetének megismeréséhez. Későbbi vizsgálatok során célszerű a körültekintőbb mintaválasztás, ugyanis a homogén csoportok tagjai a jelek szerint kevésbé differenciálhatók a kreatív teljesítmény és a személyiségjegyek alapján. Ennek részeként célszerű lehet olyan személyeket vizsgálni, akik a kreativitásban, valamint a szkizotípiás jegyekben markánsabban különböznek.

Kutatásunkban a kreativitás különböző személyiségjegyekkel való kapcsolatát vizsgáltuk. Eredményeink szerint a kreatív emberek meghatározó személyiségvonása a nyitottság. A szkizotípiás jegyek és a kreativitás között nem mutatkozott összefüggés, az érzelmi stabilitás dimenziójával kapcsolatban pedig ellentmondásos eredmények születtek. A dolgozat újdonsága, hogy integrálta a konvergens-, és divergens gondolkodást igénylő feladatok vizsgálatát, illetve több skálán is mérte a résztvevők személyiségvonásait. Mindemellett kutatásunk a való életben megjelenő kreativitásra is kitért, ami a továbbiakban is fontos kutatási terület lehet a már bevált kreativitástesztek használata mellett, annak érdekében, hogy a kreativitást segítő faktorok megismerésével új fejlesztő technikák kidolgozása váljon lehetővé.

Hivatkozások

- ABRAHAM, A., WINDMANN, S., SIEFEN, R., DAUM, I., & GÖNTÜRKÜN, O. (2006). Creative thinking in adolescents with attention deficit hyperactivity disorder (ADHD). *Child Neuropsychology*, 12, 111-123.
- BATEY, M., CHAMORRO-PREMUZIC, T., & FURNHAM, A. (2009). Intelligence and personality as predictors of divergent thinking: the role of general, fluid and crystallized intelligence. *Thinking Skills and Creativity*, 4(1), 60-69.
- BATEY, M., & FURNHAM, A. (2006). Creativity, intelligence, and personality: A critical review of the scattered literature. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs*, 132, 355-429.
- BATEY, M., & FURNHAM, A. (2008). The relationship between measures of creativity and schizotypy. *Personality and Individual Differences*, 45, 816-821.
- CAPRARA, G. V., BARBARANELLI, C., BORGOGNI, L., PERUGINI, M. (1993). The big five questionnaire: a new questionnaire to assess the five factor model. *Personality and individual differences*, 15(3), 281-288.
- CARSON, S., PETERSON, J. B., & HIGGINS, D. M. (2005). Reliability, validity, and factor structure of the creative achievement questionnaire. *Creativity Research Journal*, 17, 37-50.
- CLARIDGE, G. (1997) *Schizotypy: Implications for illness and health*. Oxford: Oxford University Press.
- COSTA, P. T., & MCCRAE, R. R. (1992). *Revised NEO Personality Inventory (NEO PI-R): Professional Manual*. Odessa: Psychological Assessment Resources Inc.
- DEYOUNG, C. G., FLANDERS, J. L., & PETERSON, J. B. (2008). Cognitive Abilities Involved in Insight Problem Solving: An Individual Differences Model. *Creativity Research Journal*, 20(3), 278-290.
- DEYOUNG, C. G., PETERSON, J. B., & HIGGINS, D. M. (2005). Sources of Openness/Intellect: Cognitive and Neuropsychological Correlates of the Fifth Factor of Personality. *Journal of Personality*, 73(4), 825-858.
- FEIST, G. J. (1998). A meta-analysis of personality in scientific and artistic creativity. *Personality and Social Psychology Review*, 2(4), 290-309.
- FULGOSI, A., & GUILFORD, J. P. (1968). Short-Term Incubation in Divergent Production. *The American Journal of Psychology*, 81(2), 241-246.
- GOLDEN, C. J. (1975). The measurement of creativity by the Stroop Color and Word Test. *Journal of Personality Assessment*, 39, 386-390.
- GROBORZ, M., & NECKA, E. (2003). Creativity and Cognitive Control: Explorations of Generation and Evaluation Skills. *Creativity Research Journal*, 15 (2-3), 183-197.
- GUILFORD, J. P. (1950). Creativity. *American Psychologist*, 5, 444-454.
- GUILFORD, J. P. (1967). *The nature of human intelligence*. New York, NY: McGraw-Hill.
- GUILFORD, J. P. (1968) *Creativity, Intelligence, and Their Educational Implications*. San Diego, CA: DITS/Robert Knapp.
- KÉRI, SZ. (2010). Kreativitás és pszichopatológia az újabb neurobiológiai kutatások tükrében. *Magyar Pszichológiai Szemle*, 65(2), 243-272.

- KÉRI, SZ. (2011). Solitary Minds and Social Capital: Latent Inhibition, General Intellectual Functions and Social Network Size Predict Creative Achievements. *Psychology of Aesthetics, Creativity and the Arts*, 5 (3), 215-221.
- MASON, O., LINNEY, Y., & CLARIDGE, G. (2005). Short scales for measuring schizotypy. *Schizophrenia Research*, 78, 293-296.
- MEDNICK, S. A. (1962). The associative basis of the creative process. *Psychological Review*, 69, 220-232.
- MILLER, G. F., & TAL, I. R. (2006). Schizotypy versus openness and intelligence as predictors of creativity. *Schizophrenia Research*, 93(1), 317-324.
- MUMFORD, M. D. (2003). Taking stock in taking stock. *Creativity Research Journal*, 15, 147-151.
- NETTLE, D., & CLEGG, H. (2005). Schizotypy, creativity and mating success in humans. *Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences*, 273(1586), 611-615.
- RÓZSA, S., KÓ, N., OLÁH, A. (2006). Rekonstruálható-e a Big Five a hazai mintán? *Pszichológia*, 26(1), 57-76.
- RUNCO, M. A. (2004). Creativity. *Annual Review of Psychology*, 55, 657-687.
- TORRANCE, E. P. (1968). *Torrance Test of Creative Thinking Directions, manual and scoring guide Figural Booklet A and B*. New Jersey, Personnel Press.